

POSUDEK

Kžíž, Zdeněk: Tranzice Turecka směrem k autoritářskému režimu. Hradec Králové: Bakalářská práce, 2018, 64s.

Bakalářská práce se zabývá velmi aktuálním tématem politické transformace současného Turecka. Tento islámský stát se od roku 1923 pod vedením Mustafa Kemala dlouhodobě snažil o začlenění do evropského politického prostoru. Ve 20. století v zemi došlo k zásadním politickým reformám včetně striktní sekularizace státu, nicméně vzhledem k vládě jedné politické strany se Turecko neustále potýkalo s různými nedemokratickými tendencemi (systém jedné vládnoucí strany, vliv armády v politice, nerovné postavení a pronásledování menšin, diskriminace žen ve společnosti, nedodržování lidských práva a svobod). Situace se postupně začala měnit po 2. světové válce, po které se Turecko stalo součástí významných mezinárodních (OSN, NATO) a taktéž evropských organizací (Rada Evropy). Přestože se Turecko pokoušelo o tzv. westernizaci své společnosti a prohloubení demokratizačních změn, úspěchy nebyly příliš hmatatelné a Turecko se dlouhodobě pohybovalo v tzv. grey zone.

Zlomem v demokratizačním procesu země se stalo v roce 2002 výrazné volební vítězství islamistické Strany spravedlnosti a rozvoje (AKP). Dlouhodobé pozvolné posilování islamistických tendencí ve státní správě a armádě vyvolaly nespokojenost v turecké armádě a vedly k neúspěšnému pokusu o vojenský převrat v roce 2016. AKP této situace využila k otevřenému útoku nejen proti armádním představitelům pokusu o vojenský převrat, ale prakticky proti všem vrstvám obyvatelstva, které dlouhodobě stály v opozici politickému režimu. Prezident R. T. Erdogan následně zahájil tureckou heydrichiádu, která zasáhla státní správu, univerzity, nevládní společnosti, opoziční politické strany. Kádrové čistky postihly statisíce lidí, které se v horším případě ocitly ve vězení, v lepším případě přišly o zaměstnání.

Z těchto důvodů můžeme považovat problematiku politologického vyhodnocení současného politického vývoje Turecka za velmi významnou a její posouzení hlediska teorie přechodu (od demokracie k nedemokracii) za přínosné. Téma bakalářské práce je proto jednoznačně vymezeno, jak po obsahové stránce (přechod k nedemokracii), tak časové (je zařazeno do období 2003-2017) a geograficky (Turecko). Celkové pojetí práce je odpovídající, záměry a cíle jasně definované. Zvolená metodologie (případová studie) odpovídá výběru tématu, metody výzkumu jsou dobře aplikovány.

Z hlediska teoretické zakotvení autor pracuje s několika teoriemi, které vysvětlují příčiny režimních přechodů v současném světě, převážně s důrazem na ty, které stojí za úpadkem demokracie a transformací k hybridnímu nebo autoritativnímu režimu (s. 4). Autor se nejdříve v teoretické části snaží o definování charakteru tureckého režimu (kapitola 1.1 - proč ještě v názvu upřesňuje, že tento režim je v Turecku?? Nemyslím, že by turecký režim mohl být ještě v jiné zemi). Následuje kapitola věnovaná teorii demokratického poklesu a posléze teoreticky definuje různé přístupy zkoumání této problematiky (individuální, ekonomický, institucionální, sociální, kulturní a mezinárodní).

Čtenář se v teoretické sekci příliš nedozví o teorii přechodu k nedemokracii, výběr přístupů se zdá být kompletní, ale zcela chybí závěr této části, ve které by se autor pokusil definovat vlastní teoretický koncept založený na teoretickém přehledu. Když autor slibuje, že v analýze Turecka bude aplikovat teoretické přístupy, pak struktura bakalářské práce tomu příliš neodpovídá. Zcela chybí sociální přístup, mezinárodní přístup je řešen ve dvou zvláštních kapitolách 3.3+3.4, které mohly být sloučeny. Institucionální přístup se víceméně zaměřuje jen na oslabení soudní moci a armády, ale autor se zde měl správně zabývat i dalšími institucemi vládního (činnost státní správy) i nevládního sektoru (opoziční politické strany, nevládní organizace).

Co se týká struktury bakalářské práce, chybí u každé hlavní části shrnutí či závěr. Díky neexistenci těchto závěrů má čtenář pocit, že práce je výrazně deskriptivní, i když je pravda, že v řadě kapitol se autor pokouší danou situaci sledovat i ve větším komparativním pohledu (srovnání s jinými podobnými režimy). Úvod obsahuje všechny formální záležitosti (popis metodologie bych umístil do samostatného odstavce). Bohužel, bakalářská práce neobsahuje žádnou hypotézu. Závěr navazuje na výzkumný cíl bakalářské práce, ale je výrazně deskriptivní, přičemž čtenář se zde (ani v závěrech analytické části) příliš nedozví o hlavních příčinách zhoršení demokracie v Turecku. Autor se pokusil vytvořit zajímavou skládačku analýzy tureckého politického systému, ale práci chybí celkový obraz, sloučení těchto dílčích přístupů a pohledů na zhoršování demokracie do jednoho celkového pohledu a hodnocení.

Práce se zdroji je omezená. Problematika analýzy současného Turecka je dnes jedním z hlavních témat moderní politologie. Práce se opírá především o selektivní výběr článků, které se autorovi podařilo stáhnout prostřednictvím internetu. V seznamu literatury je uvedeno pouze šest publikací (včetně publikace ze stručné historie států, Pirický 2006), čtyři mají teoretický charakter (Huntington, Erdmann, etc.), takže autor pracoval jen s jednou publikací zabývající se Tureckem, který navíc vyšla již v roce 2004 (Zürcher).

Autor se dále někdy potýká s problémy s citováním. Např. „Tato teorie (Goldstone et al. 2010) říká, že kvalita demokracie a stabilita režimu spolu úzce souvisí a pokles či kolaps se tak pravděpodobněji stane v hybridním režimu než v plné demokracii (Lust a Waldner 2015: 32)“. Očekával bych citaci od Goldsteina a kol, pokud je to sekundární citace, měla být druhá citace provedena jiným způsobem. Několikrát se v text objevily přímé citace bez odkazu na zdroj (např. s. 26).

Po stylistické stránce je bakalářská práce poměrně čivá, i když se autor nevyhnul některým stylistickým a gramatickým chybám. V práci se objevují četné stylisticky neobratné vyjadřování (např. „rezolutních reforem (s. 1), „aby se demokracie rozmohla“ (s. 15), lépe asi rozšířila, upevnila, zakotvila, zapustila kořeny, kempy (s. 22), lépe asi tábory, Gül sestupuje (správně odstupuje) (s. 25), divně zní „celonárodně bylo upuštěno od islámského práva“, autor má na mysli zřejmě sekularizaci státu, atd.).

Použité zkratky použité poprvé v textu musí být rozepsány (AKP), názvy tureckých politických stran by měly být uvedeny v nejdříve v originálu, teprve potom překládány do češtiny. Autor má na několika místech problémy s psaním velkých a malých písmen, určitě kurdština (s. 24) a islám (s. 49). V práci se objevily i některé nepříjemné gramatické chyby (např. „dostali se dvě politické strany“ (s. 23), za problematické považují skloňování některých zahraničních autorů v češtině, např. Levitskyho, určitě je z hlediska českého jazyka správnější Levitského (s. 17 a na dalších místech). Někdy měl autor problémy s interpunkcí (např. s. 16). Číslovky 1-9 se v textu obvykle vypisují.

Po formální stránce se mi zdá bakalářská práce v pořádku, autor zvládl citační normu katedry, příliš nepracuje s poznámkovým aparátem (osm poznámek). Celková úprava textu je v pořádku.

Závěrem mohu říci, že bakalářská práce přes mé některé výhrady patří k lepším písemným pracím tohoto druhu. Autor v řadě kapitol dokázal některé výsledky odpovídajícím způsobem interpretovat, analyzovat a kriticky hodnotit, často ve srovnání s podobnými případy v Africe či Latinské Americe. Dokázal docela věrohodně propojit teoretický rámec s konkrétní analýzou. Z těchto důvodů doporučuji práci k obhajobě.

V Olomouci dne 12. srpna 2018

Doc. PhDr. Vlastimil Fiala, CSc.